

dens homosexuella liv, däribland Fredrik Silverstolpes (m.fl.) *Sympatiens hemlighetsfulla makt*, om Stockholms homosexuella 1860–1960, och Margareta Lindholms och Arne Nilssons *En annan stad*, om kvinnligt och manligt homoliv 1950–1980 i Göteborg, har därmed fått en glesbygdspendang.

Bokens första kapitel är inriktat på att dels beskriva den tidsperiod som studien undersöker, dels diskutera ett antal metodfrågor som rör de intervjuer Norrhem gjort med såväl homo- som heterosexuella informanter. I andra kapitlet förs dels en diskussion om den västerbottniska pressen eller snarare om de normer och värderingar kring ”kärlek, relationer och sexualitet” som här har artikulrats, dels en mer allmän diskussion om hur förklaringarna till homosexualitet förändrats och hur detta kan avläsas i uppslagsverk och lagstiftning. Tredje kapitlet berör framför allt olika fenomen kopplade till populärkulturen: litteratur, film, radio och tv, men även ”skolan som kunskapskälla” avverkas här. Fjärde kapitlet uppehåller sig vid homosexuella mötesplatser och kontaktytor. Norrhem diskuterar här betydelsen av kontaktannonser, informella nätverk, ”kända” platser för tillfälliga sexuella kontakter och från 1970-talet det homosexuella föreningslivet. En rad relaterade frågor rörande diskretion och anonymitet, tecken och markörer, rykten och skvaller vävs in i denna diskussion. I femte kapitlet diskuteras informanternas relationserfarenheter, såväl homo- som heterosexuella. Diskussionen i detta kapitel kretsar, på samma sätt som i de föregående, i stor utsträckning kring tystnaden om homosexualitet och avsaknaden av homosexuella förebilder. Fokus i det sjätte kapitlet är främst riktat mot hur debatten om homosexualitet (om)formulerades politiskt och religiöst på 1970-talet. De tre sista avsnitten ”Kärlek och sexualitet i historien”, ”Västerbotten i Sverige och världen” och ”Från då till nu” utgör samtliga olika försök till synteser utifrån de tidigare förda diskussionerna.

Norrhems bok kan ses som ännu ett bidrag till den förvånansvärt ringa floran av undersökningar om homosexuella i Sverige. Boken väcker samtidigt en rad frågor: Skiljer sig verkligen den västerbottniska homosexuella erfarenheten, som Norrhem försöker beskriva,

på ett avgörande sätt från hur det är att leva som homosexuell på landsbygden eller i småorter i övriga delar av landet? Och är den strävan att vara ”vanlig”, som flera av informanterna ger uttryck för, verkligen typisk för homosexuella i Västerbotten? Är det inte snarare en strategi som återfinns hos en rad individer/grupper som måste hantera majoritetssamhällets förringande omdömen? Ur ett etnologiskt perspektiv är ansatsen dock lovvärd. Alla lever som bekant inte i ”storstaden”.

Pia Lundahl, Lund

Människan och naturen. Etnobiologi i Sverige 1. Börge Pettersson, Ingvar Svanberg och Håkan Tunón (red.). Wahlström & Widstrand, Stockholm 2001. 512 s., ill. ISBN 91-46-17787-6.

Tack vare ett tvärvetenskapligt samarbete mellan många välkända forskare föreligger nu band ett av ett planerat trebandsverk om etnobiologi i Sverige. *Människan, växterna och djuren* innehåller en mängd korta men läsvärda artiklar, närmare bestämt 59 stycken, under rubrikerna Människan och landskapet, Samlare och jägare, Fångstmän vid kust och sjö, Åkerbrukare, Boskapsskötare, Hantverk och industri, I människans närhet samt Framtida möjligheter. Illustrationerna är av mycket skiftande slag. Layouten är mycket generös och marginalerna har ibland utnyttjats till utdrag ur äldre skrifter med olika sorters recept, ramsor, korta biografier över några av våra mest kända folklivsskildrare samt annan information.

Artiklarna tyngs inte av referenser och noter utan källor och litteratur finns samlad i slutet av boken, varje kapitel för sig. Där får man vägledning till vidare läsning. Författarna har även i stor utsträckning använt sig av det uppteckningsmaterial som finns i de olika folkminnesarkiven.

Det vore inte rättvist att bland alla dessa artiklar välja ut några få för närmare kommentarer, därför avstår jag, men tror att böckerna kommer att finna många läsare.

Margareta Tellenbach, Bjärred